

Бібліографічні посилання

1. Єфімов В.В. Особливості інформаційно-аналітичного забезпечення щодо викриття економічних злочинів в агропромисловому комплексі України / Науковий вісник ДДУВС : Науковий журнал . – 2018. – Спец. випуск (95). С. 73-78;
2. Пчолкін В.Д. Розкриття злочинів у харчовій промисловості: монографія. – Одеса: Вид-во ОЮІ НУВС, 2005. – 376 с.;
3. Мишко В.В. Складові запобігання злочинам оперативними підрозділами ОВС / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: file:///C:/Users/user/Downloads/Pupch_2014_4_15.pdf;
4. Кікінчук В.В. Методика розслідування злочинів, пов'язаних з використанням бюджетних коштів в агропромисловому комплексі. – автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність. – Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, Дніпропетровськ, 2014. – 20 с.;

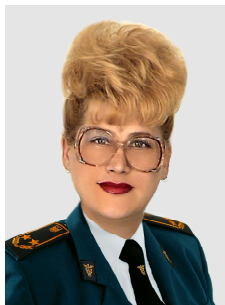
Надійшла до редакції 28.01.2019

SUMMARY

Yefimov V.V. Features of operational-search prevention of economic crimes in the agricultural industry complex of Ukraine. The modern problems and peculiarities of operational-search prevention of economic crimes in the agro-industrial complex of Ukraine are considered. It is emphasized that in order to construct a modern model of operational-search prevention of economic crimes in the agro-industrial complex of Ukraine, it is necessary to solve a number of problems: - to reveal the essence of the criminalization of economic relations in the agrarian sector; - to identify features of the functioning of the agrarian sector in modern socio-economic relations and to identify the main factors of its criminalization; - to identify the main types of economic crimes in this area; - to determine, on the basis of evaluation of the current state of economic crime in the agroindustrial complex: the nature, trends and dynamics of its development; - to conduct a comparative analysis of economic crime in the investigated sphere in different regions of Ukraine; - to consider the modern mechanism of combating economic crime in the AIC and to highlight its shortcomings; - to form organizational and economic measures to combat economic crime in the agroindustrial complex; - to propose approaches to improve the activities of the bodies and units of the National Police in the system of combating economic crime in the AIC of Ukraine.

Keywords: *operational-search prevention, signs of agrarian and industrial complex of Ukraine; criminal acts; signs of concealing criminal acts; characteristic of the abduction model; typical signs of kidnapping; features of versioning.*

УДК 343.98: 343.353

Єфімова І.В. ©

кандидат юридичних наук
(Університет митної справи та фінансів)

DOI: 10.31733/2078-3566-2018-6-176-180

**ОСОБЛИВОСТІ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОГО ЗАПОБІГАННЯ
КОНТРАБАНДИ ОБ'ЄКТІВ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ**

Розглянуто сучасні проблеми та особливості оперативно-розшукового запобігання контрабанді об'єктів права інтелектуальної власності. Зазначено, що вдосконалення комплексу державно-правових заходів запобігання митній злочинності в цілому та безпосередньо зазначеним злочинам потребує відповідних рішень від законодавчої гілки влади, направлених на реформування митних органів. Формування такої митної політики, яка би відповідала міжнародним стандартам. Наділення митних органів правом здійснювати оперативно-розшукову діяльність, сучасною оперативною технікою, виробленням власної безпеки працівників митної сфери від впливу організованих злочинних формувань. Налагодження міжнародного співробітництва митних органів Державної фіскальної служби України з митними органами зарубіжних країн у сфері запобігання зазначеним злочинам.

Ключові слова: *оперативно-розшукове запобігання, контрабанда, об'єкти права інтелектуальної власності, митні органи, зовнішньоекономічна діяльність.*

© Єфімова І.В., 2019

Постановка проблеми. Дослідження оперативно-розшукової діяльності як інструмента оперативно-розшукового запобігання контрабанді та іншим злочинам стало актуальним в сучасних умовах реформування усєї системи протидії злочинності [1, с. 56].

На сучасному етапі порушення митного законодавства у сфері зовнішньоекономічних відносин мають риси добре організованої діяльності, яка має транснаціональний характер. Все частіше виявляються випадки вчинення контрабанди та порушення митних правил, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності, під час переміщення товарів через митний кордон України, які характеризуються технологічною складністю, вдосконалюються схеми порушення митного законодавства, що ускладнює виявлення даних кримінальних правопорушень [3, с. 138].

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Питанням оперативно-розшукової протидії контрабанді приділяли увагу в своїх роботах такі вчені: К.В. Антонов, А.І. Берлач, В.В. Варава, М.М. Васирина, В.О. Володимиров, О.М. Джужа, О.Ф. Долженков, В.М. Дрьомін, В.І. Дмитрів, А.П. Закалюк, В.Ю. Калугін, М.П. Карпушин, М.В. Качев, В.М. Колдаєв, В.П. Корж, Г.В. Кириченко, Ю.І. Ляпунов, О.В. Максимов, В.І. Марко, П.С. Матишевський, В.В. Нижникова, О.М. Омельчук, В.Л. Ортинський, І.Ю. Потлов, Є.Д. Скулиш, Б.І. Тишкевич, Ю.І. Сучков, І.Ф. Хараберюш, О.І. Хараберюш, І.Р. Шинкаренко та ін.

Незважаючи на велику кількість публікацій з протидії та запобігання контрабанді, а також ряду досліджень по даному питанню, наукове і практичне рішення запобігання контрабанді об'єктів права інтелектуальної власності представляє відому складність. Уважний аналіз опублікованих робіт свідчить, що по багатьох важливих питаннях вона дискусійна і вимагає подальшого дослідження, більшість питань, пов'язаних із зазначеною проблематикою в цілому, потребує комплексної системи вивчення та впливу з боку вчених та практиків.

Мета даної статті – проаналізувати окремі аспекти особливостей, що пов'язані з виявленням контрабанди об'єктів права інтелектуальної власності в сучасних умовах та надати рекомендації для вдосконалення цієї діяльності з урахуванням світового досвіду.

Виклад основного матеріалу. У науковій літературі дослідниками дуже часто приділяється увага ринковій економіці та розвитку зовнішньоекономічних зв'язків, оскільки в сучасних умовах зросли обсяги товарів, які переміщуються суб'єктами господарювання через митний кордон України.

Тенденція зрощування загальнокримінальної й економічної, організованої і професійної злочинності потребує розвитку форм і методів взаємодії оперативних підрозділів у протидії національним і транснаціональним злочинним організаціям і групам, які займаються контрабандою. У цьому зв'язку регулярними повинні бути: взаємний обмін оперативною інформацією; проведення ретельно підготовлених погоджених і цілеспрямованих оперативно-розшукових заходів і негласних слідчих (розшукових) дій; залучення багатопрофільних джерел оперативної інформації, здатних висвітлювати визначені об'єкти або оперативні контингенти в інтересах усіх підрозділів і служб, що беруть участь у протидії контрабанді; впровадження в криміногенно-кримінальне середовище або на відповідні об'єкти конфідентів або штатних співробітників, що виконують завдання двох і більш зацікавлених оперативних підрозділів; створення й організацію роботи спільних оперативних груп у місцях масового перебування і переміщення іноземців [2, с.131].

Підтримуємо думку К.В. Антонова, В.В. Варави, що часи, коли контрабанду можна було виявити візуально під час огляду товарів і транспортних засобів, відійшли у минуле, тому що нині найчастіше застосовуються методи "інтелектуального" приховування, за якого, на перший погляд, усе має законний вигляд. Тому щоб вчасно виявляти і розкривати такі злочини, необхідне використання попереджувальної інформації, що передбачає проведення комплексу оперативно-розшукових та інших заходів, без яких неможливо вести мову про ефективність протидії та запобігання контрабанді [4].

Суть поняття «митна злочинність» тлумачиться через визначення напрямків кримінальної політики держави, розуміння складових її митної політики [5, с. 17–18].

Митну злочинність та її зростання визначають такі особливості:

- недостатній контроль з боку правоохоронних органів за митним кордоном;

- здійснення протекціоністської митної політики, яка проявляється введенням непомірно високих ставок ввізного мита;
- масова інтеграція населення, яка створює прецедент для вчинення контрабанди та митних злочинів [6, с. 83].

Економічна вартість контрафакту та піратських продуктів станом на кінець 2017 року сягає 1,83 трлн. дол. [8].

Розділ XIV Митного кодексу України передбачає сприяння захисту прав інтелектуальної власності під час переміщення товарів через митний кордон України; у Главі 57 визначено заходи митних органів щодо сприяння захисту прав інтелектуальної власності під час переміщення товарів через митний кордон України (ст. 397–403) [9].

Світовою практикою митної справи вироблено комплекс методів та заходів, що запобігають або ускладнюють незаконне перевезення товару через економічний кордон держави. Умовно дані методи можна поділити на такі: економічні, які спрямовані на зниження господарської ефективності контрабандних операцій і зменшення прибутковості незаконних експортно-імпортних операцій; організаційні, направлені на ліцензування учасників зовнішньоекономічної діяльності для виробництва, ввезення, вивезення, переробки оптової та роздрібною торгівлі; контрольно-технічні, спрямовані на виявлення контрабанди за допомогою спеціального маркування, упаковки, технічного обладнання, систем зв'язку і спостереження за переміщенням товарних потоків і супровідної документації; інформаційні – фокусуються на забезпеченні митних органів та інших учасників зовнішньоекономічної діяльності достовірною та оперативною інформацією про переміщені через кордон товари, про вантажоодержувача та вантажовідправника, про наявність необхідних сертифікатів якості та ліцензій, банківських і митних документів; спеціальні, що являють собою заходи агентурного і оперативно-розшукового характеру, попередження і виявлення та запобігання контрабанди на стадіях планування та безпосереднього здійснення.

Використання комплексу зазначених методів дозволяє скоротити, а в ряді випадків і повністю припинити контрабанду.

Для цього застосовуються заходи такого характеру:

1. Робляться зусилля по зниженню економічної ефективності контрабандних операцій. Так як витрати контрабанди криються в добуванні надприбутків при реалізації нелегально ввезеного або вивезеного товару, митною службою та іншими контрольно-аналітичними відомствами держави проводиться аналіз, які елементи контрабанди приносять надприбутки. Якщо головною рушійною силою контрабандних операцій є відхід від високих податків (ПДВ або акцизів), то розглядається питання про їх розумне зниження. Аналогічним чином діють і в ситуації, коли невиправдано завищені митні збори і мита.

Для посилення економічного впливу на учасників зовнішньоекономічної діяльності паралельно з зазначеними заходами можуть бути посилені штрафні санкції, адміністративна та кримінальна відповідальність за контрабанду. Такі кроки в багатьох випадках нормалізують ситуацію в зовнішній торгівлі, дозволяють знизити обсяги контрабанди до прийнятних значень. Зниження мотивації до порушення закону відбувається в даному випадку за рахунок зменшення прибутковості нелегальних зовнішньоторговельних операцій.

2. Учасникам зовнішньої економічної діяльності (ЗЕД), які сумлінно виконують всі необхідні приписи митної служби, правильно оформляють фінансову і товарно-транспортну документацію, точно і своєчасно перераховують до бюджету належні митні платежі і податки, присвоюється особливий статус, який дозволяє мінімізувати контрольні процедури. Висока ділова репутація і особливий статус сумлінних платників утримує багатьох учасників ЗЕД від контрабандних операцій об'єктів інтелектуальної власності, які можуть підірвати не тільки напрацьований роками діловий імідж, а й завдати серйозної шкоди основному бізнесу підприємства.

3. З метою законодавчого утруднення вчинення контрабанди законодавчими актами та рішеннями уряду вводяться спеціальні мітки і маркування продукції, що експортується на зовнішні ринки або імпортованої з-за кордону. Різні голографічні знаки, штрих-коди, акцизні марки, радіомітки ГЛОНАСС, які поряд з печатками, фірмовими бланками і упаковкою виконують захисну й інформаційну функції. Контрабандистам набагато важче успішно проводити незаконні торговельні операції без необхідного захи-

сного маркування. Звичайно, все можна підробити – і печатки, і голографічні стікери, і спеціальні штрих-кодові позначення. Однак розробка і виготовлення підробок вимагає часу і значних фінансових витрат, які можуть бути настільки значними, що роблять контрабанду економічно не вигідною.

4. Значно ускладнюють контрабанду об'єктів інтелектуальної власності і вимоги до наявності спеціальних ліцензій для виробництва, експорту, імпорту, оптової та роздрібною торгівлі того чи іншого виду продукції. Ліцензування означає введення урядом особливого дозвоільного порядку для підприємств, що здійснюють експортно-імпорتنі операції. Наприклад, зовнішня торгівля озброєнням може проводитися не всяким підприємством, а тільки тим, кому державний орган видає спеціальний дозвіл – ліцензію. У ліцензії вказуються види товарів, дозволених до експорту або імпорту, і терміни дії даного дозволу. Відповідно, в митній службі є повний перелік підприємств з діючою на поточний момент ліцензією. Спроби учасників ЗЕД, які не мають ліцензії, проводити торгові операції без державної ліцензії можуть бути легко виявлені і припинені.

5. Значною мірою ускладнюють можливість вчинення контрабанди заходи щодо поліпшення інформаційних обмінів між митною службою та усіма учасниками ЗЕД. До таких заходів належать:

- впровадження інформаційних технологій у сферу зовнішньоторговельних операцій, оперативний обмін даними між митницею і підприємствами – учасниками ЗЕД;
- оповіщення митних органів про майбутні експортно-імпорتنі операції і терміни їх проведення (завчасне декларування);
- створення особливої системи диспетчеризації і відстеження проходження вантажів за допомогою супутникової навігації (типу ГЛОНАСС, GPS або Галілео).

За всіма вказаними напрямками митні служби світу ведуть планомірну роботу, намагаючись знизити обсяги контрабандних операцій. Однак далеко не усім країнам вдається ефективно боротися з контрабандою, тому що розглянуті вище методи вимагають часом істотних витрат, кваліфікованого персоналу, правових і організаційних заходів, пов'язаних з політичними домовленостями, інноваційними та інвестиційними проблемами [10].

Висновок. Таким чином, розглядаючи діяльність митних органів України та враховуючи закордонний досвід щодо оперативно-розшукового запобігання контрабанді в цілому й зокрема об'єктів права інтелектуальної власності, слід зазначити, що вдосконалення комплексу державно-правових заходів оперативно-розшукового запобігання митній злочинності в цілому та безпосередньо зазначеним злочинам потребує відповідних рішень від законодавчої гілки влади, направлених на реформування митних органів. Формування такої митної політики, яка би відповідала міжнародним стандартам. Наділення митних органів правом здійснювати самостійно оперативно-розшукову діяльність, сучасною оперативною технікою, виробленням власної безпеки працівників митної сфери від впливу організованих злочинних формувань. Налагодження міжнародного співробітництва митних органів Державної фіскальної служби України з митними органами зарубіжних країн у сфері запобігання зазначеним злочинам. Завдяки співробітництву відбувається передача інформації про дані об'єкти.

Бібліографічні посилання

1. Хараберюш О.І. Протидія контрабанді в Україні: оперативно-розшуковий аспект: монографія. Київ: ВД «Дакор», 2015. 416 с.
2. Хараберюш О.І. Суспільство України як об'єкт оперативно-розшукового захисту від контрабандних проявів. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/6822/1/%>
3. Боротьба з контрабандою та порушенням митних правил: підручник / за заг. ред. Войцещука А.Д. Хмельницький: ІНТРАДА, 2008. 328 с.
4. Антонов К.В., Варава В.В. Збільшення правоохоронних повноважень митних органів у контексті розвитку митного та оперативного розшукового законодавства. URL: [file:///C:/Users/user/Downloads/vamsup_2010_1\(4\)_29.pdf](file:///C:/Users/user/Downloads/vamsup_2010_1(4)_29.pdf)
5. Додін Є.В. Митна злочинність: поняття та структура. *Митна справа*. 2010. № 3. С. 17-29.
6. Богданов М.М. Організаційно-правові засади боротьби з контрабандою на сучасному етапі. *Митна справа*. 2011. № 1. С. 65-70.
7. Додін Є.В. Організація заходів протидії митній злочинності та митній деліктності. *Вісник Запорізького національного університету*. 2012. № 1 (1). С. 79-85.

8. Офіційний веб-портал Департаменту інтелектуальної власності України. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?title=DepartamentRozvitkuTorgivli>.

9. Митний кодекс України: станом на 7 жовтня 2018 р. № 4495-VI від 13.03.2012 р. URL: <http://sfs.gov.ua/mk/>

10. Дмитрів В.І. Вектори протидії митній злочинності в Україні та світі. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2018/63.pdf.

Надійшла до редакції 29.01.2018

SUMMARY

Yefimova I.V. Features of operational-search prevention of smuggling of objects of intellectual property rights. The article deals with the current problems and features of operational-search prevention of the smuggling of objects of intellectual property rights. It is noted that the improvement of the complex of state-legal measures for the prevention of customs crime in general and directly mentioned crimes requires appropriate decisions from the legislative branch aimed at reforming the customs authorities. Formation of such a customs policy that would meet international standards.

Provision of customs authorities with the right to carry out operational search activities, modern operational equipment, and the development of own safety of customs personnel from the influence of organized criminal formations. Establishment of the international cooperation of the customs bodies of the State fiscal service of Ukraine with the customs authorities of foreign countries in the field of prevention of specified crimes.

Keywords: *operational-search prevention, smuggling, objects of intellectual property rights, customs bodies, foreign economic activity.*

УДК 343.985

Калюга Т.О. ©

здобувач

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

DOI: 10.31733/2078-3566-2018-6-180-185

ОБСТАНОВКА ВЧИНЕННЯ ШАХРАЙСТВА У СФЕРІ НАДАННЯ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ

Досліджено поняття обстановки вчинення злочину та порівняно наукові погляди щодо її змісту. Обстановку вчинення шахрайства у сфері туризму проаналізовано у розрізі аналізу правовідносин у сфері туристичного бізнесу. Розкрито зміст обстановки вчинення злочину даної категорії та визначено її вплив на інші елементи криміналістичної характеристики. Розглянуто окремі фактори та обставини, що впливають на виникнення злочинних проявів у сфері туризму.

Ключові слова: *шахрайство, туризм, споживачі туристичних послуг, обстановка вчинення злочину, законодавче регулювання відносин у сфері туризму.*

Постановка проблеми. Аналіз туристичного ринку показує, що Україна має об'єктивні передумови для інтенсивного розвитку туризму, однак ринкові ризики, швидкі зміни економічної та соціальної ситуації в регіонах, недосконалість нормативно-законодавчої бази не сприяють тому, щоб Україна стала туристичною державою європейського рівня. Управління туристичною галуззю на сучасному етапі ринкових перетворень в Україні вимагає пошуку нетрадиційних підходів і нових поглядів. З моменту початку розвитку туристичної діяльності в Україні, поряд із цивільно-правовими відносинами, що врегульовані низкою нормативно-правових актів, стали вчинятися різноманітні незаконні дії. Водночас недосконалість законодавства та неадаптованість правоохоронних органів в умовах поступового переходу на ринкову модель правовідносин зумовили швидкість поширення правопорушень, у тому числі й пов'язаних із застосуванням обману та зловживання довірою при наданні туристичних послуг їх споживачам.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми свідчить, що окремі положення щодо сфери туризму досліджувалися низкою вчених. Так, у публікаціях В.В. Хорошун, А.В. Дубової розкриваються методи управління туризмом;